

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5MCdo/9/2013
Identifikačné číslo spisu: 9013898658
Dátum vydania rozhodnutia: 24.02.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:9013898658.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne IX. C. E. bývajúcej v L., proti žalovanej SOREA, spol. s.r.o., so sídlom v Bratislave, Odborárske námestie 3, zastúpenej JUDr. Antonom Blahom, advokátom, so sídlom v Bratislave, Mickiewiczova 6, o zaplatenie 15 360, 31 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 10 Ct 24/2002, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 19.októbra 2012, sp.zn. 2 Co 247/2011, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyni nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava I rozsudkom (v poradí prvým) z 10. septembra 2004 č.k. 10Ct 24/2002-131 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 462 745 Sk (15 360,31 €) so 17,5 % úrokom z omeškania od 28. mája 2002 do zaplatenia, trovy konania v sume 23 137 Sk a trovy právneho zastúpenia v sume 55 268 Sk, všetko do 15 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku.

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Bratislave uznesením zo 14. septembra 2006 sp.zn. 9 Co 215/05 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods.1 písm. c/ O.s.p.). Odvolací súd považoval rozhodnutie okresného súdu za nepreskúmateľné, neobsahujúce náležitosti v zmysle ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. a nemajúce oporu vo vykonanom dokazovaní. Súdu prvého stupňa vytýkal, že sa nevysporiadal s podstatnými námietkami žalovanej a nejako ich nevyhodnotil, preto uložil súdu prvého stupňa povinnosť opätovne rozhodnúť o nároku žalobkyne a vysporiadať sa s námietkami žalovanej.

Okresný súd Bratislava I rozsudkom (v poradí druhým) zo 6. apríla 2011 č.k. 10Ct 24/2002-496 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 15 360,31 € (462 745 Sk) so 17,5 % úrokom z omeškania od 28. mája 2002 do zaplatenia, trovy konania v sume 768 € a trovy právneho zastúpenia v sume 6 113,14 €, všetko do 15 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 10. októbra 2012 sp.zn. 2Co 247/2011 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v časti, ktorou zaviazal žalovanú zaplatiť žalobkyni sumu 15 360,31 € so 17,5% úrokom z omeškania odo dňa 28. mája 2002 až do zaplatenia v lehote 15 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku, zmenil tak, že návrh zamietol. Uviedol, že o trovách prvostupňového a odvolacieho konania rozhodne odvolací súd samostatným uznesením v súlade s § 151 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 214 ods. 5 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 19. októbra 2012 sp.zn. 2Co 247/2011 nepriznal žalovanej náhradu trov konania. Rozhodol tak s odôvodnením, že hoci žalovaná mala vo veci plný úspech a vzniklo jej tak v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. právo na náhradu trov konania, nevyčísliła trovy konania ku dňu vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu a ani v procesnej trojdňovej lehote plynúcej po dni vyhlásenia rozsudku ako to vyžaduje ustanovenie § 151 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom k tomu, že ku dňu vyhotovenia tohto uznesenia právny zástupca žalovanej nevyčíslił trovy, pričom ich vyčíslenie sa v spise nenachádza a okrem trov právneho zastúpenia jej iné trovy konania zo spisu nevyplývajú, rozhodol odvolací súd v zmysle § 151 ods. 2 O.s.p. tak, že žalobcovi (pozn. dovolacieho súdu správne má znieť žalovanej) náhradu trov konania nepriznal.

Na základe podnetu žalovanej podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 19. októbra 2012 sp.zn. 2Co 247/2011. Podľa názoru generálneho prokurátora bol týmto uznesením porušený zákon, pretože konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.), pričom podanie mimoriadneho dovolania si vyžadovala ochrana práv a oprávnených záujmov účastníka konania a nápravu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Krajský súd nesprávne posúdil otázku náhrady trov konania v zmysle § 151 ods. 2 prvá veta O.s.p., pretože nepriznal žalovanej náhradu trov konania pozostávajúcu z uhradeného súdneho poplatku, hoci jej výška vyplývala zo súdneho spisu. Aj keď žalovaná nevyčísliła trovy právneho zastúpenia v lehote troch dní od vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu, v zmysle ustanovenia § 151 ods. 2 veta prvá O.s.p. bol krajský súd povinný priznať jej náhradu trov konania vyplývajúcich zo spisu. Je nesporné, že medzi trovy konania podľa § 137 O.s.p. patrí aj súdny poplatok ako hotový výdavok účastníka konania. Zo súdneho spisu pritom vyplýva, že žalovaná ako úspešný účastník zaplatila dňa 11. apríla 2005 súdny poplatok za podané odvolanie proti rozsudku vo výške 23 135 Sk a dňa 16. októbra 2007 uhradila súdny poplatok za podané odvolanie proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia v sume 3 000 Sk. Krajský súd sa však náležite nevysporiadal s rozhodnutím o trovách konania, a to v súvislosti s rozhodnutím o náhrade tých trov konania, ktoré s poukazom na ustanovenie § 151 ods. 2 veta prvá O.s.p. vyplývajú zo spisu ku dňu vyhlásenia rozhodnutia. Z tohto dôvodu žiadal, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Žalobkyňa vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedla, že proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 10. októbra 2012 sp.zn. 2Co 247/2011, ktorým rozhodol vo veci samej, podala dňa 19. novembra 2012 dovolanie. Preto pokiaľ dovolací súd v konaní o jej dovolaní dospeje k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je potrebné zrušiť, krajský súd by v novom rozhodnutí bol povinný rozhodnúť aj o trovách pôvodného konania, pričom rozhodnutie krajského súdu napadnuté mimoriadnym dovolaním sa týka trov pôvodného konania. Z uvedeného dôvodu má dovolanie generálneho prokurátora zmysel len v tom prípade, ak by jej dovolanie vo veci samej nebolo úspešné.

Žalovaná sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon /§

243f/, a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie (§ 243e ods. 1 O.s.p.).

Citované ustanovenie vymedzuje tri podmienky konania, ktorých splnenie zákon vyžaduje práve v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky. Prvou z týchto podmienok je okolnosť porušenia zákona právoplatným rozhodnutím súdu, druhou je požiadavka na ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a treťou nemožnosť dosiahnutia ochrany inými právnymi prostriedkami. Všetky uvedené podmienky konania o mimoriadnom dovolaní musia byť splnené súčasne, nedostatok ktorejkoľvek z nich bráni vecnému prejednávaniu mimoriadneho dovolania.

Podľa názoru dovolacieho súdu ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu zásadne vyžaduje intervenciu (mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora) vtedy, ak sám účastník využil všetky právom predpokladané prostriedky na zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákon, napriek ich uplatneniu nebol úspešný.

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. len vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania využil všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov. Splnenie uvedenej požiadavky ako jedného zo základných predpokladov prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti (viď napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 1996 sp.zn. PL. ÚS 43/95 a 19. júla 2000 sp.zn. PL. ÚS 57/99).

Z uznesenia sp.zn. III. ÚS 331/06 z 19. októbra 2006 vyplýva, že podľa názoru ústavného súdu ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha podania mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, prípadne boli tu objektívne prekážky, ktoré jej znemožnili ich využitie. Z tohto zákonného predpokladu vyplýva významné obmedzenie prípustnosti mimoriadneho dovolania.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritorne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory. Vo vzťahu k Slovenskej republike porovnaj judikatúru ESLP vo veciach *COMPCAR, s.r.o. proti Slovenskej republike*, sťažnosť č. 25132/13, body 68,69, 74 a 78 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015; *DRAFT - OVA a.s. proti Slovenskej republike*, sťažnosť č. 72493/10, body 76 až 79, 84 a 86 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015; *PSMA, spol. s r.o. proti Slovenskej republike*, sťažnosť č. 42533/11, body 68 až 71, 78 a 79 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a

záväznosť, keď pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp.zn. PL.z. 3/2015-22 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“ Ústavný súd v tomto stanovisku uviedol, že uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky priamo dostupné účastníkovi konania v prípade závažných pochybení na strane súdu, a to prostredníctvom niektorého z dovolacích dôvodov zakotvených v § 237 O.s.p., v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, (...). V prípade existencie niektorého z už uvedených dovolacích dôvodov má samotný účastník konania k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok v podobe dovolania, ktoré môže úspešne využiť aj v prípadoch, keď je podanie tohto mimoriadneho opravného prostriedku procesne neprípustné. Ak nejde o takéto závažné pochybenia konajúcich súdov, je uplatnenie mimoriadneho dovolania nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v rámci civilného konania je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosť a zásadná nezmeniteľnosť.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten - ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) dáva vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je spôsobilé podstatne ovplyvniť dotknuté rozhodnutie.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

Z týchto názorov vychádza aj Stanovisko prijaté na spoločnom zasadnutí občianskoprávneho kolégia

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. októbra 2015 pod Cpj 41/2015 k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j Občianskeho súdneho poriadku, ktorého práva vete znie : „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“ (publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015).

Stanovisko sa opiera o názory, ktoré vyjadrili senáty občianskoprávneho, ako aj obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu v rozhodnutiach, ktoré vychádzali zo subsidiárnej povahy mimoriadneho dovolania a reflektovali závery vyjadrené v aktuálnych rozhodnutiach EŠLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky (rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. septembra 2014 sp.zn. 2 MOber 1/2013, zo 16. júna 2015 sp.zn. 1MOBdo 2/2014, z 25. júna 2015 sp.zn. 3 MCdo 18/2014 a 3 MCdo 19/2014, z 10. septembra 2015 sp.zn. 3MCdo 10/2014, z 10. septembra 2015 sp.zn. 3 MCdo 4/2015, z 18. septembra 2015 sp.zn. 5MCdo 14 /2014). V kontexte s uvádzanými prípadmi možno bližšie poukázať na rozhodnutie z 30. septembra 2014 sp.zn. 2 MOber 1/2013, kde najvyšší súd konštatoval, že ten, kto podal podnet na mimoriadne dovolanie, nepodal najskôr dovolanie (ale až podnet na mimoriadne dovolanie), opomenul účinne hájiť svoje práva, ktoré zákon poskytuje dotknutej osobe, a to využiť podanie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) proti uzneseniu krajského súdu z dôvodu § 237 písm. f/ O.s.p. Opomenutie využitia tohto opravného prostriedku nemôže byť nahradené mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora, ktorý má iný účel a podmienky.

Stanovisko je, okrem iného, odôvodnené tým, že z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku upravujúcich riadne a mimoriadne opravné prostriedky je zrejماً zásada, že je na účastníkovi, ktorý je nespokojný s konaním alebo rozhodovaním súdu, aby sám, z vlastnej iniciatívy, svojimi procesnými úkonmi a v logickom slede zohľadňujúcim stav, do ktorého sa konanie dostalo, využil postupne všetky procesné prostriedky nápravy (opravné prostriedky), ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. Pravidlo postupného vyčerpania opravných prostriedkov, a to aj v prípade pochybnosti o účinnosti opravného prostriedku, požaduje využiť všetky opravné prostriedky, o ktorých sa dá predpokladať, že povedú k dosiahnutiu nápravy rozhodnutia súdu. V súlade s tým je na účastníkovi konania, aby - až po najvyššiu úroveň využil možnosť podať všetky dostupné opravné prostriedky, ktoré sú čo aj len potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť v jeho prospech rozhodnutie, s ktorým nesúhlasí. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku. Mimoriadne dovolanie podané na podnet účastníka konania (teda nie mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom vo veciach uvedených v § 35 ods. 1 a 2 O.s.p. a tiež nie mimoriadne dovolanie podané na podnet osoby odlišnej od účastníka konania) nemožno považovať za procesne prípustné, ak účastník konania bol pasívny v tom zmysle, že sa nepokúsil využiť možnosť podať riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli v jeho dispozícii. V prípade, že účastník občianskeho súdneho konania nevyužil sám možnosť napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa riadnym opravným prostriedkom (odvolaním alebo odporom), je mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora smerujúce proti tomuto rozhodnutiu procesne neprípustné. Obdobne je procesne neprípustné mimoriadne dovolanie, pokiaľ je ním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému predtým (neúspešne) nepodal dovolanie ten účastník konania, na podnet ktorého generálny prokurátor podal neskôr mimoriadne dovolanie.

V stanovisku je tiež poukázané na judikatúru EŠLP, z ktorej vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. EŠLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj Roseltrans proti Rusku z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať

nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných vád [viď napríklad Abdullayev proti Rusku (rozsudok z roku 2010)]. Právoplatnosť rozhodnutia súdu môže byť prelomená len výnimočne a výlučne iba za účelom zaistenia opravy základných vád alebo justičných omylov (viď Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, nie však z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009) alebo iného právneho názoru. ESĽP tieto predpoklady prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov opätovne zdôraznil v rozhodnutiach z 9. júna 2015 vo veciach DRAFT-OVA, a.s. proti Slovenskej republike, PSMA, s.r.o. proti Slovenskej republike a COMPCAR, s.r.o. proti Slovenskej republike. Poukázal v nich na svoju ustálenú judikatúru týkajúcu sa porušenia princípu právnej istoty v dôsledku zrušenia právoplatných súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch na základe mimoriadnych opravných prostriedkov a pripomenul, že takýto postup je prípustný len za účelom napravenia podstatných väd konania alebo omylov vo výkone spravodlivosti, ktoré majú zásadný vplyv na právny systém a nie za účelom zabezpečenia právnej čistoty. ESĽP zastáva názor, že ak súd nezistí žiadne „podstatné a presvedčivé okolnosti“, ktoré by odôvodňovali výnimku z princípu právnej istoty, ktorý vyžaduje nezrušiteľnosť súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch, nemožno takýto mimoriadny opravný prostriedok použiť. V označených veciach došlo podľa ESĽP v dôsledku využitia inštitútu mimoriadneho dovolania k porušeniu práva účastníkov na spravodlivé súdne konanie, ktoré je zaručené čl. 6 Dohovoru.

V danom prípade mimoriadne dovolanie smeruje voči rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré možno napadnúť dovolaním v zmysle § 237 O.s.p. (v súčasnosti § 237 ods. 1 O.s.p.) pre tzv. vady zmätočnosti, predovšetkým spájané s nesprávnym procesným postupom súdu v tom zmysle, že pri ňom nebola zachovaná právnym poriadkom stanovená procedúra prejednávania veci zavŕšená súdnym rozhodnutím a to i s ohľadom na ústavné garancie o zachovaní práv na súdnu ochranu, ako aj Dohovorom zaručeného práva na spravodlivý súdny proces. Účastník konania - v rámci takto nastavených limitov daných právnym poriadkom - má možnosť brániť sa tomu, čo v konaní i rozhodnutí súdu považuje za zmätočné (arbitrárne), nespravodlivé, nezodpovedajúce zákonu. Z uvedeného pohľadu ide o účinný prostriedok nápravy (porovnaj napr. rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. mája 2015 sp.zn. 8 Cdo 290/2014, zo 4. júna 2014 sp.zn. 7 Cdo 226/2013, z 22. októbra 2013 sp.zn. 6 Cdo 268/2013, z 20. júna 2014 sp.zn. 6 Cdo 232/2013, z 21. augusta 2014 sp.zn. 4 Cdo 319/2013, z 25. júna 2015 sp.zn. 3 Cdo 439/2013 a iné).

Mimoriadne dovolanie neuvádza žiadne výnimočné okolnosti, ktoré by žalovanej znemožnili podať dovolanie (§ 236 až §243d O.s.p.). Z obsahu mimoriadneho dovolania nevyplýva, aby išlo o taký prípad, kde potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty, resp. že tu ide o zaistenie opravy „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, prípadne ak sa zrušením napadnutého rozhodnutia má dosiahnuť náprava „justičného omylu“. V kontexte okolností tohto individuálneho prípadu a vo svetle vyváženého pohľadu na otázku „vážnosti“ dotknutých práv, ako výnimky odôvodňujúcej prelomenie princípu právnej istoty, sa žiada uviesť, že popri namietanej nesprávnosti postupu odvolacieho súdu generálnym prokurátorom ohľadom toho, aké trovy môžu vyplývať zo spisu (resp. ex offo vykonaného „pátrania súdu“ v záujme účastníka), nie je možné pominúť samotné správanie sa žalovanej (zastúpenej kvalifikovaným zástupcom - advokátom), ktorá nebola dôsledná ale ani náležite aktívna pri ochrane svojich práv a záujmov, keď nepociťovala záujem a potrebu včas vyčísliť súdu ňou vynaložené trovy (i keď na to mala primeraný čas) a takýmto spôsobom aj z materiálneho hľadiska uplatniť právo na ich náhradu. Nemožno pominúť, že i pasivita žalovanej (vychádzajúc zo zásady „vigilantibus iura scripta sunt“, riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledovať ochranu svojich subjektívnych práv) mala istý dopad na postup súdu a jeho rozhodovanie o trovách konania.

Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva spoločné stanovisko občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, zjednocujúce stanovisko ústavného súdu a judikatúra ESĽP, skúmal na podklade spisu, či žalovaná napadla rozhodnutie odvolacieho súdu dovolaním, po zistení, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nepodala, že tu nevyplývali žiadne objektívne prekážky, ktoré by využitie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) v tejto

veci znemožňovali a nezistil také „podstatné a presvedčivé okolnosti“, ktoré by odôvodňovali výnimku z princípu právnej istoty, najvyšší súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol ako procesné neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dala podnet na mimoriadne dovolanie žalovaná. Žalobkyňa nepodala návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; najvyšší súd jej preto nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Odlíšné stanovisko sudcu JUDr. Ivana Machyniaka

Podľa § 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov pripájam toto odlíšné stanovisko k uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24.februára 2016 sp.zn. 5 MCdo 9/2013.

Nestotožňujem sa s výrokom rozhodnutia najvyššieho súdu z nasledovných dôvodov:

Procesné predpoklady na podanie mimoriadneho dovolania upravuje ustanovenie § 243e ods. 1 O.s.p. Týmito predpokladmi, ktoré musia byť splnené kumulatívne, sú okrem ďalších aj tie, že podanie mimoriadneho dovolania vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a že túto ochranu nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Ostatne uvedený predpoklad znamená neprípustnosť mimoriadneho dovolania v prípade, keď požadovanú ochranu práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu možno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, najmä návrhom na obnovu konania, dovolaním podaným účastníkom konania, návrhom na zrušenie uznesenia o predbežnom opatrení, ako aj v prípadoch, keď zrušenie alebo zmenu rozhodnutia možno dosiahnuť inak.

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. len vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania využil všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov.

Plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp.zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov“.

K prípustnosti mimoriadneho dovolania bolo na spoločnom zasadnutí občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 20. októbra 2015 pod Cpj 41/2015 prijaté Stanovisko, v zmysle ktorého „procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“

Na rozdiel od senátu zastávam názor, že uvedené Stanoviská nie je možné vykladať tak, že ak účastník podávajúci podnet generálnemu prokurátorovi nenapadol rozhodnutie odvolacieho súdu dovolaním, je zakaždým (automaticky) nespĺnená požiadavka vyčerpania prostriedku nápravy v podobe podania tohto opravného prostriedku a teda, že je tu vždy dôvod odmietnuť mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné. Som toho názoru, že účastník podávajúci podnet musí mať k dispozícii taký mimoriadny opravný prostriedok v podobe dovolania, ktorý je reálne a nielen neisto, spôsobilý privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. V každej konkrétnej veci je preto nevyhnutné skúmať, či účastník podávajúci podnet mal skutočne k dispozícii nielen iluzórny, ale aj reálne účinný prostriedok nápravy (pozri uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 4. marca 2015 sp.zn. I. ÚS 84/2015, str. 12).

V preskúmvanej veci Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 10. októbra 2012 sp.zn. 2Co 247/2011 rozsudok súdu prvého stupňa v merite veci zmenil tak, že návrh zamietol a osobitným uznesením z 19. októbra 2012 nepriznal žalovanej náhradu trov konania (išlo o zmenu) s odôvodnením, že právny zástupca žalovanej ku dňu vyhotovenia tohto uznesenia nevyšiel trovy a že žalovanej, okrem trov právneho zastúpenia, iné trovy konania zo spisu nevyplývajú (§ 151 ods.2 O.s.p.).

Podľa názoru generálneho prokurátora bol týmto uznesením porušený zákon, lebo zo súdneho spisu vyplýva, že žalovaná ako úspešný účastník zaplatila dňa 11. apríla 2005 súdny poplatok za podané odvolanie proti rozsudku vo výške 23 135 Sk a dňa 16. októbra 2007 uhradila súdny poplatok za podané odvolanie proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia v sume 3 000 Sk. Krajský súd vychádzal zo záveru, ktorý bol v rozpore s obsahom spisu. Generálny prokurátor uvedenú nesprávnosť kvalifikoval ako tzv. inú vadu, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.), pričom vychádzal z názoru, že nápravu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Generálny prokurátor teda napadol mimoriadnym dovolaním nezákonnosť uznesenia krajského súdu, ktorým krajský súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa vo výroku o trovách konania. Ustanovenie § 239 ods. 3 O.s.p. ale vylučuje prípustnosť dovolania, ak ide o uznesenie o trovách konania a to aj v prípade, že odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa. Žalovanou podané dovolanie proti takémuto uzneseniu krajského súdu odôvodnené dovolacím dôvodom uvedeným v § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., by nebolo reálne schopné účinne zabezpečiť pre ňu priaznivejšie rozhodnutie vo veci. Podľa môjho názoru v danom prípade ide o zmätočnosť, ktorá nemá povahu niektorej z väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Napokon, ani senát neuviedol v dôvodoch rozhodnutia, že by v konaní pred dovolacím súdom zistil existenciu niektorej z týchto väd.

Dospievam preto k záveru, že žalovaná nemala k dispozícii dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mohla účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov resp. reálne spôsobilý privodiť pre ňu priaznivejšie rozhodnutie vo veci. Požadovanú ochranu jej práv a zákonom chránených záujmov nebolo teda možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. V preskúmvanej veci postup podľa vyššie uvedených Stanovísk ústavného súdu, resp. najvyššieho súdu neprichádzal preto do úvahy.

Vychádzajúc z uvedených skutočností s rozhodnutím senátu, ktorý odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako procesné neprípustné z dôvodu, že žalovaná nepodala proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie, nesúhlasím.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.